

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXIV. — Izdan in razposlan dne 6. junija 1874.

§ 1.

Ukaz ministerstva notranjih reči po dogovoru z ministerstvom pravosodja od 14. maja 1874,

s katerim se izdajó določila o blaznih (zmotencih, na duši ali umu bolnih) in skrbi za-nje.

Na podlogi postave od 30. aprila 1870 (Drž. zak. št. 68) izdaje ministerstvo notranjih reči dogovorno s pravosodnim ministerstvom o blaznih in o skrbi za-nje naslednja določila:

A. Kar se tiče zasebnih blázníc ali zavodov za blazne.

§. 1.

K ustanovitvi zasebne (privatne) bláznice potrebno je dovoljenje političnega deželnega oblastva.

§. 2.

Ta dovolitev se sme samo tedaj podeliti, ako zavod pride pod vodstvo zdravnika, kateri boóe sam in edín odgovoren. Ta zdravnik mora biti neomadežanega glasa in imeti pravico do zdravniške praklike po Avstriji, dosvedočiti sposobnost za voditelja takega zavoda, izkazavši, da se je teoretično in praktično učil psihiatrije (nauka o dušnih boleznih), in, če nij on sam podjetnik zavoda, potrebno je, da ga politično deželno oblastvo potrdi za vodečega zdravnika.

§. 3.

Kdor bi rad dobil dovoljenje, ustanoviti zasebno bláznico, mora v svoji prošnji političnemu deželnemu oblastvu izkazati, kar se v §. 2 zahteva, in poleg tega predložiti še osnovne črte, po katerih ga je misel zavod urediti.

Še mora priložiti na drobno izdelan črtež poslopja, v katerem bode zavod, ter izkazati, da je poslopje to primerno hasnoviti ogoji zmotencev, da torej zlasti stoji v zdravem kraju, kjer je dovolj dobre pitne vode, da blizu okoli nij hrupa

niti drugih napák, ki bi bolnim utegnile škodovati, da je mogoče, popolnoma odločiti bolnike po spolu in pa nemirne in nesnažne bolne posebej imeti, in da so tudi prostori, potrebni za zabavo bolnikom.

Naposled naj prositelj pové število bolnih enega in drugega spola, kolikor jih lahko sprejme, in osebe bolnim za zdravniško oskrbo, za postrežbo in nadzor namenjeno in predložiti hišni red, katerega misli vvesti v svojem zavodu.

§. 4.

Politično deželno oblastvo naj o prošnji napravi potrebne poizve dbe te dovprašavši deželno zdravstveno svetovalstvo razsodi z ozirom na vse dotičner razmere.

Ako dovoljenje podelí, naj se, predno bode zavod odprt, politično deželno oblastvo prepriča, da je popolnoma ustrezno prositeljevim zagotovílom in uvetom pri podelitvi dovoljenja postavljenim.

§. 5.

Kadar koli se hoče postaviti drug vodilen zdravnik, čegar ime nij bilo v prošnji za dovolitev napovedano, potrebno je k temu vsegdar odobrenje političnega deželnega oblastva.

Takisto je temu oblastvu po političnem okrajnem oblastvu naznanjati tudi vsako bistveno premembo v stavbi in predrugačbo v hišnem redu ali v uredbah tega zavoda sploh.

§. 6.

Vodilni zdravnik zasebne bláznice je odgovoren za vodbo zavodovemu namenu primerno in pa za to, da vsi opravniki in služabniki tega zavoda na tanko delajo po postavnih propisih in po zavodovih pravílih.

Zlasti bodi mu skrb, da se pišejo zapovedane knjige zavodske, ter je dolžnost njegova, točno zvršavati naročila, katera prejme od političnih in varnostnih oblastev in pa od sodišč.

Konci vsakega leta naj takó, kakor dani posebni zaukazi veleajo, nadstojnemu političnemu oblastvu poročí o uspehih v zavodu doseženih in o tistih blázníštva tíočih se opazkih, kateri so za javno službo pomenljivi.

Vodeči zdravnik zasebne bláznice mora v njej stanovati.

§. 7.

V zasebno bláznico smejo se sprejemati samo na duši in umu bolni in ne drugi bolniki.

§. 8.

V tak zavod sme se bolnik sprejeti samo na podlogi zdravniške svedočbe (izpričbe), v kateri se potrjuje, da ima bolezen na duši ali umu.

Svedočbo mora izdati okrajni ali občinski zdravnik iz tistega kraja, kjer bolnik prebiva, ali če jo je izdal drug zdravnik, mora jo potrditi okrajni ali občinski zdravnik. Niti sme biti izdana prej nego k večjemu 14 dní predno se poprosi za sprejem bolnika.

Kjer je bolnika poprej kak zdravnik ozdravljaj, mora se priložiti bolezenski popis iz peresa tistega zdravnika, kateri ga je ozdravljaj.

Take bolnike, ki jih varnostno oblastvo ima povod oddati v zasebno bláznico, ker so občnonevarni, sprejemati je na podlogi svedočbe, katero je izdal temu oblastvu v pomoč služeč javen zdravnik.

§. 9.

Vodeči zdravnik takega zavoda je dolžan v 24 urah o sprejetem bolniku naznaniti sodnemu dvoru prve stopinje, v katerega okoliši biva zavod, ter prositi ga za potrdilo o prejetem naznanilu.

Tega naznanila samo tedaj nij treba, kadar je brezdvomno, da je bolni še pod očetovsko oblastjo.

Kadar tak bolnik, bivaje v bláznici, doseže 24. leto, naznaniti je zgoraj omenjenemu sodnemu dvoru ter povedati bolj na tanko bolnikove osebne razmere.

Isto naj se zgodi, kadar se primeri kaka ména v osebi postavnega zastopnika, ako nij, da bi taka okolnost že tako morala biti znana varstvenemu ali skrbstvenemu sodišču.

§. 10.

Bolnika v zasebno bláznico danega, ki se sme šteti da je ozdravljen, odpustiti je iz zavoda, pri čemer je ravnati po dogovoru s tistimi osebami, ki so prosile za sprejetje bolnika v zavod, ali katere so na mesto njih prevzele skrb za-nj.

§. 11.

Tudi ne ozdravljeni bolniki se ne smejo dalje v bláznici držati, ako njihovi svojci ali postavni zastopniki zahtevajo, da se odpusté, in če se pri občnonevarnih bolnikih prinese revers, v katerem je zagotovljeno, da se bode na bolnika, kakor je treba, pazilo ali da ga oddadó v drugo zdravilnico.

Revers mora po političnem okrajnem oblastvu tistega kraja, v katerem bivajo izdatniki, potrjen biti zastran tega, če se res zagotovilo v njem stoječe dá izpolniti.

Ako bi zaradi posebnih razmerov nastopila potreba, odpustiti občnonevarnega bolnika, ko nij takega reversa, tedaj je zavod dolžan, bolnika dotle pridržavati, dokler politično oblastvo ne naredí, česar je treba, da pride kam drugam pod oskrbo.

Ako se odpuščajo ne ozdravljeni bolniki, smejo se izročiti samo njihovemu postavnemu zastopniku ali pa osebam, katere on imenuje.

§. 12.

Kadar se iz zavodove ogoje odpuščajo take osebe, katere je tjekaj oddalo varnostno oblastvo, ker so občinstvu sploh nevarne, treba je odpust poprej naznati temu oblastvu.

To naj se zgodi tudi, kadar koli se takim ljudjem na poskušnjo dopust (urlavb) daje.

Kadar se ozdravljeni, pod skrbstvom stoječim bolniki odpuščajo, naj zavod to dotičnemu sodišču (§. 9) na znanje dá.

§. 13.

V vsaki zasebni bláznici pisati je glavni zapisnik o nje bolnih, v katerem morajo biti nameščeni in primerno izpolnjeni naslednji predelki, namreč:

- a) Ime in priimek bolnikov;
- b) bolnikovo rojstveno leto;
- c) njegov stan (če je neoženjen ali oženjen ali vdovec) in posel, s katerim se bavi;
- d) občina, v katero je pristojen, ali pa poslednje prebivališče;
- e) dan, katerega se je sprejel v zavod;
- f) ime in stanovališče tiste osebe, katera je prosila za sprejetje, ali naznamba tistega oblastva, katero je bolnega zavodu izročilo;
- g) ime in stanovališče tistega zdravnika, kateri je zdravniško svedočbo zaradi sprejetja izdal ali potrdil in bolezensko zgodbo popisal;
- h) ime, posel in stanovališče njigovega očeta
ali varha, (tutorja, jeroba),
ali varhinje in sovarha,
ali skrbnika z naznambo dotičnega sodnega dekreta, s katerim je postavljen;
- i) dan, katerega se je sprejetje bolnega sodnemu dvoru naznanilo, in katerega je sodni dvor potrdil, da je prejel to naznanilo;
- k) oznamenilo imenja, kar ga je bolni v zavod s sabo prinesel;
- l) dan, katerega, in čas, doklej je bil bolnemu dopust dan, ter naznamba kraja, kje, in oseb, pri katerih na dopustu biva;
- m) dan, katerega je bil iz zavoda odpuščen, predno se je, ali potem, ko se je ozdravil, ali proti reversu;
- n) kraj, kamor se je neozdravljeni bolnik odpustil, in ime tiste osebe, katerej se je izročil.

Predelek za opomnje

- o) naposled je določen drugim posebnim podatkom, kar se jih pripetí o dotičnem bolniku, namreč o smrti, o posebnih naredbah kakega oblastva ali sodišča i. t. d.

Glavni zapisnik naj nadstojno politično oblastvo parafira.

§. 14.

O vsakem bolniku, ki uživa oskrbo v zavodu, pisati je kolikor je moči natančno bolezensko zgodbo, ter v njej poočititi vsako bistveno premeno, katera se naključí v stanu bolezní.

§. 15.

O razdevi (obdukciji) mrličev od umrših v zavodu pisati je zapisnike.

Razen slučajev, ki jih veljavni propisi določajo, sme se tak mrlič samo s privolitvijo svojcev umršega ali njegovih postavnih zastopnikov razdevati (obducirati).

Gledé mrliškega ogleda je izpolnjevati dane splošne propise.

§. 16.

Duhovno oskrbo je primerno omišljati po potrebi in kolikor dopušča ozdravni namen.

§. 17.

Kadar kak na umu bolen človek iz bláznice uíde, naj ga ta išče in zasleduje, kolikor je koli moči in primerno ter naj za tega delj zlasti kar najhitreje mogoče vedeti dá bolnikovim svojcem, da je ušel, in postavnim zastopnikom pri občno-nevarnih bolnikih pa še vsakakor tudi zdravstvenemu oblastvu.

§. 18.

Državna uprava izvršuje po svojih zdravstvenih organih pravico nadzora nad zasebnimi bláznicami.

Ti organi so dolžni, zasebne bláznice, nad katerimi imajo nadzorstvo, večkrat ob nedoločnih časih, a najmanj po enkrat v vsakih treh mesecih obiskati ter takó prepričati se, ali se z bolniki dela takó, kakor je primerno namenu zavoda, in če se veljavni propisi na tanko izpolnjujejo. Sprejemljejo naj pritožbe bolnikov in izustila zdravnikov, pogledujejo v glavne in obdukeijske zapisnike, in takó tudi bolezenske zgodbe ter čujejo nad tem, da se pri sprejemanji bolnikov ustreza določilom tega ukaza, in da se v njem zapovedana priobčila sodiščem točno dajó. Kar in kakor se pri tem najde, predlagati je političnemu okrajnemu oblastvu a po le-tem deželnemu poglavarstvu.

V mestih z lastnimi statuti je nadzor o zasebnih bláznicah takó, kakor se je prej povedalo, izvrševati v prvi vrsti po občinskem oblastvu, kateremu so izročena opravila političnega okrajnega oblastva, in po njegovih zdravniških organih.

§. 19.

Politična oblastva naj narejajo, da se odpravijo napake, katere bi se našle pri preiskovanji zasebnih bláznic.

Ako se pokaže, da je namen celega zavoda v nevarnosti, dokler ostane to vodstvo in da drugače je nij pričakovati pomoči, naj politično deželno oblastvo ukaže vodilnega zdravnika odstraniti ter naj primerno naredí, kar je začasno treba. A če se vidi, da so uredbe kakega zavoda tako pomanjkljive, da mu sploh nij moči brez skrbi zaupati bolnikov, naj prekliče dovoljenje za ustanovitev zavoda dano ter naj zaukaže, kar je potrebno, da se bolni iz njega spravijo.

§. 20.

Določila v tem oddelku obsežena naj se uporabljajo tudi na že dovoljene zasebne bláznice. Ako vendar ti zavodi imajo drugačno uredbo nego se določuje v zadnjem odstavku §. 6 in v §. 7, sme politično deželno oblastvo izvršitev teh določil odpustiti, če nij skušnja nasprotno pokazala.

B. Kar se tiče javnih blázníc.

§. 21.

Uveti, pod katerimi je koga v kako javno bláznico sprejeti in iz nje odpustiti, in sploh razmeri takih zavodov uravnujejo se po njih pravilih (statutih).

Pravila teh zavodov potrebujejo odobrenja od ministerstva notranjih reči.

§. 22.

Tudi javne bláznice so dolžne v §§. 9 in 12 tega ukaza propisana naznanila dajati sodiščem ondi imenovanim.

Glavni zapisnik o bolnikih, kolikor jih je v teh zavodih, pisati je takó, da bodo iz njega razvidni podatki v § 13 tega ukaza omenjeni.

C. Splošna določila.

§. 23.

Občine in zlasti organi njihovi imajo dolžnost, kar je v njih ozemlji zmotenec, ki niso oddani v nikako bláznico, držati v razvidnosti ter prigledovati, kakó se na-nje pazi ali skrbi [§. 3, odstavek c) postave od 30. aprila 1870]. Sosebno naj gledajo na to, da se s takimi bolniki ne dela po nečloveško ali da niso podvrženi utesnitvam, kakoršnih svojstvo njihove bolezni ne opravičuje. Naposled je njihova skrb, da ubožni blazni dobodo ogojo in postrežbo in da se, kolikor je koli mogoče, spravijo v kako javno bláznico (§. 24 postave od 3. decembra 1863, Drž. zak. št. 105). Blazne, ki niso pod očetovsko ali varstveno oblastjo, naj občine po imenu naznanjajo sodnemu dvoru prve stopinje, v katerega okoliš so odkazane, da on dalje naredí, česar bode treba.

§. 24.

Politična oblastva in zlasti njih uradni zdravniki naj prigledujejo občine, če vsaka izpolnjuje dolžnosti, ki jih ima z ozirom na blazne. Kolikor je koli mogoče, naj bodo občinam in svojem na roko, da se ubožni blazni spravijo v kako javno bláznico. To dolžnost imajo tudi ces. policijska oblastva.

§. 25.

Sodna oblastva so dolžna, kadar za blazne v bláznicah bivajoče postavijo varhe in skrbnike, le-to tem zavodom na znanje dati.

72.

Postava od 17. maja 1874,

o vvrstitvi katastralnih uradnikov med aktivne državne uradnike in o uravnavi njihovih prejemkov.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako :

§. 1.

Katastralni uradniki, kateri so imeli delo pri izvêdbi stabilnega (občnega) katastra za zemljiški davek ali ogerskega provizorija za zemljiški davek in ki vsled postave od 24. maja 1869 (Drž. zak. št. 88) delajo pri uredbi zemljiškega davka, vvrščujejo se po naslednjih določilih med tiste uradnike, za katere veljá postava od 15. aprila 1873 (Drž. zak. št. 47), o uredbi prejemkov aktivnih državnih uradnikov.

§. 2.

Katastralni uradniki vvrščujejo se po svoji zdanji službi v primerne činovne razrede, določene s postavo od 15. aprila 1873 takó, da se denejo :

- a) Central-inspektorji v sedmi;
- b) merilni nižji ravnatelji (direktorji) in cenilni višji inspektorji pod imenom: merilni, oziroma cenilni višji inšpektorji, v osmi;
- c) merilni in cenilni inspektorji, potem zemljemerci (geometri) in cenilni komisarji, dalje trigonometri, ki so doslej dobivali po 5 gl. dnine, pod imenom: merilni in cenilni inspektorji, višji zemljemerci in cenilni višji komisarji, potem višji trigonometri, v deveti;
- d) geometri in cenilni komisarji, potem trigonometri, kateri so dobivali po 4 gl. dnine, pod imenom: zemljemerci in cenilni komisarji prvega razreda, potem trigonometri, v deseti;
- e) drugi (ostali) zemljemerci in cenilni komisarji, merilni in cenilni adjunkti (pristavi), potem računar, ekspedijent in risar litografskega zavoda pri katastru zemljiškega davka pod imenom: zemljemerci drugega razreda, cenilni komisarji drugega razreda, potem računar, ekspedijent in risar litografskega zavoda pri katastru zemljiškega davka, v enajsti činovni razred, in to vsi od a) do e) imenovani uradniki z dejavnostnim prikladom, primernim kraju, kjer kdo služi, in njih činovnemu razredu.

Tistim katastralnim uradnikom, kateri imajo o poletnem času delo na raznih mestih okraja, za katerega so postavljeni, veljal bode za službeni kraj tist kraj, ki jim je določen za pozimska dela.

§. 3.

Central-inspektorji, višji inspektorji in inspektorji imajo, službeno potujoč, pravico do dijet, kakoršne so po pravilih.

Od ostalih uradnikov dobivajo ti, ki kje zunaj merijo ali cenijo, za potovanje po tistem okraju, za katerega so postavljeni, neko povprečnino (pavšal) v imenu dijet, in sicer: uradniki devetega činovnega razreda po 500 gl., a uradniki desetega in enajstega činovnega razreda po 400 gl. na leto.

Kadar uradnik, ki vleče dijetno povprečnino, časno dela zunaj okraja, za katerega je postavljen, dovoliti mu je preživnine do 2 gl. na dan za ta čas, dokler služi zunaj svojega okraja.

§. 4.

Kadar se uradnik dene na počitek, vštovati mu je ves čas službe, kar ga je nepretrgoma prebil pri stabilnem (občnem) katastru ali ogerskem provizoriji zemljiškega davka in pri uredbi zemljiškega davka (§. 1).

Ako bi ta čas, ko se uradnik deva v počitek, njegova letna plača bila manjša od dveh tretjin tistega letnega prejemka, katerega je od dnevne ali mesečne pristojbine imel do dobe, ko je začela veljati ta postava, jemati je za podlogo izmeri počitnine dve tretjini ravno omenjenega letnega prejemka.

Enakšna ugodnost naj velja tudi za izmero preskrbnin vdovam in sirotam, ki bi ostale za takim uradnikom.

§. 5.

Ako na podlogi pričujoče postave kateri uradnik plače in dejavnostnega priklada potem dijetne povprečnine vsega skup manj dobode, nego mu znesó zdanji prejemki, namreč če se skup vzamejo dnina ali mesečnina, po tem stanárina ali krajevni priklad, naj mu se pridodá toliko, kolikor manjka do omenjene skupne vsote, in po tem zopet odvzame po meri, kakor se pomakne do višjih prejemkov.

§. 6.

Ta postava pride v moč 1. junija 1874.

§. 7.

Zvršiti to postavo naroča se Mojemu finančnemu ministru.

V Budim-Pešti, dne 17. meseca maja 1874.

Franč Jožef s. r.

Auersperg s. r.

Pretis s. r.